

Περιεχόμενα

Πρόλογος του επιμελητή, <i>Ιωάννης Κατερέλος</i>	13
Πρόλογος	15
Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή	17
Συνδεόμενοι	19
Τα δίκτυα ως χάρτες πληροφορίας	21
Ηγέτες και ακόλουθοι	24
Τα δίκτυα ως αγωγοί	24
Η οπτική γωνία	26
Κεφάλαιο 2 Βασικές έννοιες δικτύου, Μέρος 1ο: Τα άτομα ως μέλη δικτύων	29
Εισαγωγή	29
Τι είναι ένα δίκτυο;	30
Κοινωνιολογικές ερωτήσεις για τις σχέσεις	33
Συνδέσεις	34
Εγγύτητα	34
Ομοφιλία	35
<i>Η ομοφιλία σε ατομικό επίπεδο</i>	35
<i>Ομοφιλία και συλλογικότητες</i>	38
Δυάδες και αμοιβαιότητα	38
Ισορροπία και τριάδες	40
Πού βρισκόμαστε τώρα	44
Κεφάλαιο 3 Βασικές έννοιες δικτύου, Μέρος 2ο: Ολόκληρα κοινωνικά δίκτυα	47
Κατανομές	49
Δυάδες και τριάδες	49
Πυκνότητα	49
Δομικές τρύπες	50
Αδύναμοι δεσμοί	50
«Δημοφιλία» ή κεντρικότητα	52
Απόσταση	53
Το μέγεθος του διαπροσωπικού περιβάλλοντος	55
Ο «μικρός κόσμος»	56
Πολλαπλοκότητα	57
Ρόλοι και θέσεις	60
Ονομασμένες θέσεις και σχέσεις	61

Άτυπες θέσεις και σχέσεις	62
Άτυπες σχέσεις και ιεραρχίες	63
Ενσωμάτωση του άτυπου στα θεσμικά ή ονομασμένα δίκτυα	64
Παρατηρούμενοι ρόλοι	65
Περίληψη	66
Κεφάλαιο 4 Βασικές έννοιες δικτύου, Μέρος 3ο: Τμηματοποίηση δικτύου	69
Εισαγωγή	69
Ονομασμένα και μη ονομασμένα τμήματα δικτύου	70
Πρωτογενείς ομάδες, κλίκες και συστάδες	71
Τμηματοποιημένα δίκτυα από την οπτική του παρατηρητή	72
Τμηματοποιημένα δίκτυα στη βάση της συνοχής	72
Αντίσταση στη διάσπαση	74
Δομική ομοιότητα και δομική ισοδυναμία	76
Δομές πυρήνα/περιφέρειας	77
Πού βρισκόμαστε τώρα	82
Κεφάλαιο 5 Τα ψυχολογικά θεμέλια των δικτύων	83
Πώς «τα καταφέρνουμε»	84
Κοινότητα και υποστήριξη	85
Ασφάλεια και σχέσεις	87
Αποτελεσματικότητα και δομικές τρύπες	88
Ασφάλεια και κοινωνικά δίκτυα	89
Αποτελεσματικότητα και κοινωνικά δίκτυα	91
Τόσο ασφάλεια όσο και αποτελεσματικότητα;	93
Η ενόρμηση για status ή κοινωνική θέση	95
Πολιτισμικές διαφορές στην ασφάλεια, την επίτευξη και την κοινωνική σειρά	97
Κίνητρα και πρακτικά δίκτυα	98
Κίνητρα των εταιρικών δρώντων	100
Τα γνωστικά όρια των ατομικών δικτύων	103
Πού βρισκόμαστε τώρα	106
Κεφάλαιο 6 Μικρές ομάδες, ηγεσία και κοινωνικά δίκτυα	109
Εισαγωγή	109
Πρωταρχικές ομάδες και άτυπα συστήματα: Προτάσεις	109
Αμιγώς άτυπα συστήματα	113
Πώς εντοπίζουμε τα άτυπα συστήματα	115
Ασύμμετροι δεσμοί και η επιρροή του εξωτερικού συστήματος	120
Τυποποιώντας το σύστημα	124
Πού βρισκόμαστε τώρα	128

Κεφάλαιο 7 Οργανώσεις και δίκτυα	131
Οι αντιφάσεις της εξουσίας	132
Αναδύομενα δίκτυα στις οργανώσεις	134
Η παραγωγική διαδικασία	134
Οργανώσεις που κατευθύνονται από την πληροφορία	137
Μέσα σε πλαίσιο, έξω από πλαίσιο ή και τα δύο	144
Γεφυρώνοντας το κενό: Συναλλαγές μεταξύ του μεγέθους του δικτύου, της ποικιλομορφίας και της κοινωνικής συνοχής	149
Πού βρισκόμαστε τώρα	153
Κεφάλαιο 8 Ο μικρός κόσμος, κύκλοι και κοινότητες	157
Εισαγωγή	157
Πόσους ανθρώπους ξέρεις;	159
Η ασύμμετρη κατανομή του αριθμού των ανθρώπων που κάποιος γνωρίζει	163
Τυπικά μοντέλα του μικρού κόσμου	171
Οι συστάδες στα κοινωνικά δίκτυα	175
Κοινωνικοί κύκλοι	176
Η έρευνα του μικρού κόσμου	184
Εφαρμογές της θεωρίας του μικρού κόσμου σε μικρότερους κόσμους	186
Πού βρισκόμαστε τώρα	188
Κεφάλαιο 9 Δίκτυα, επιρροή και διάχυση	191
Δίκτυα και διάχυση – Μια εισαγωγή	191
Το βασικό μοντέλο	193
Οι εξωγενείς προσδιοριστικοί παράγοντες της υιοθέτησης καινοτομίας	195
Επιρροή και λήψη αποφάσεων	196
Τα σημερινά δεδομένα της προσωπικής επιρροής	199
Αυτο-προσδιοριζόμενοι καθοδηγητές γνώμης ή άτομα που ασκούν σημαντική επιρροή	202
Τα χαρακτηριστικά των καθοδηγητών της γνώμης και των ατόμων που ασκούν σημαντική επιρροή	204
Επιρροή ομάδας	206
Επιδημιολογία και διάχυση δικτύου	209
Κοινωνικά δίκτυα και επιδημιολογία	209
Κοινωνικά δίκτυα και HIV-AIDS	212
Μεταφέροντας την ασθένεια – Μοντέλα μεγάλης κλίμακας	214
Σημεία ανατροπής και κατώφλι	216
Κατώφλι	218
Πού βρισκόμαστε τώρα	224
Κεφάλαιο 10 Τα δίκτυα ως κοινωνικό κεφάλαιο	229
Εισαγωγή	229

Η γενική ιδέα του κοινωνικού κεφαλαίου	231
Το κοινωνικό κεφάλαιο ως μια επένδυση	233
Κοινωνικό κεφάλαιο σε ατομικό επίπεδο	237
Κοινωνική στήριξη	237
Ατομικοί πόροι δικτύων: Γεννήτριες θέσης και πόρων	240
Συσχετίσεις του ατομικού κοινωνικού κεφαλαίου	243
Λοιποί δείκτες των πόρων δικτύου	244
Το κοινωνικό κεφάλαιο ως ένα χαρακτηριστικό των κοινωνικών συστημάτων	247
Θεωρητικοί του κοινωνικού κεφαλαίου του κοινωνικού συστήματος	247
<i>Bowling Alone</i>	249
Πρόσφατα ευρήματα για το κοινωνικό κεφάλαιο του κοινωνικού συστήματος και τις συνέπειές του	251
Πού βρισκόμαστε τώρα	256
Κεφάλαιο 11 Ηθικά διλήμματα της έρευνας των κοινωνικών δικτύων	261
Τα δίκτυα ως ένα ερευνητικό παράδειγμα	261
Ανωνυμία, εμπιστευτικότητα, ιδιωτικότητα και συγκατάθεση	264
Ποιος επωφελείται	268
Περιπτώσεις και παραδείγματα	269
Έρευνα μέσω ερωτηματολογίων	269
Οργανωτική έρευνα	273
Τρομοκράτες και εγκληματίες	276
Δίκτυα και τρομοκρατία: Το ερευνητικό πρόγραμμα CASOS	277
Συμπέρασμα: Πιο περίπλοκο απ' ό,τι η Έκθεση Belmont	281
Κεφάλαιο 12 Επίλογος: Δέκα σημαντικές ιδέες των κοινωνικών δικτύων	283
Εισαγωγή	283
Οι δέκα κύριες ιδέες	284
Βιβλιογραφία	297

Πρόλογος του επιμελητή

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας φιλοδοξεί να καλύψει το βασικό κενό που υπάρχει στην ελληνική γλώσσα σχετικά με την ανάλυση των κοινωνικών δικτύων από επιστήμονες κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, καθώς προέρχεται από έναν κοινωνικό επιστήμονα και δεν χρησιμοποιεί ιδιαίτερα «σκληρή» μαθηματική γλώσσα. Παράλληλα, δεν είναι ένα βιβλίο που απλώς αναμεταδίδει κάποια ευρήματα ερευνών επί των κοινωνικών δικτύων και διακηρύττει με ενθουσιασμό τις μεθοδολογικές πρακτικές που ακολούθησαν οι συγγραφείς του. Είναι αλήθεια ότι το μεγαλύτερο μέρος της υπάρχουσας (ακόμα και της διεθνούς) βιβλιογραφίας, δυστυχώς, εμπίπτει στις δύο παρακάτω κατηγορίες:

α) Άρθρα ή βιβλία τα οποία απαιτούν από τον αναγνώστη εξοικείωση με μαθηματικό συμβολισμό και μαθηματική λογική. Τις περισσότερες φορές είναι δυσνόητα για τους κοινωνικούς επιστήμονες αλλά διατυπώνουν με πολύ σαφή τρόπο την ίδια τη λογική της ανάλυσης. Ήτοι, για τους «γνώστες» είναι η καλύτερη πηγή, αφού κατανοούν σε βάθος τα όποια ευρήματα υπάρχουν. Ωστόσο, αυτά τα άρθρα ή βιβλία είναι τις περισσότερες φορές εκτός «βεληνεκούς» για τον μέσο κοινωνικό επιστήμονα, ενώ, σε συντριπτικό ποσοστό, οι ίδιοι οι συγγραφείς τους δεν είναι κοινωνικοί επιστήμονες (κυρίως μαθηματικοί ή επιστήμονες πληροφορικής) και γι' αυτό τον λόγο, ενώ στοχεύουν στις κοινωνικές επιστήμες, *δεν παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερη διασύνδεση με τα ήδη υπάρχοντα ευρήματα αυτών των επιστημών*. Αυτή η «χαλαρή» σύνδεση με την επιστημονική παραγωγή των κοινωνικών επιστημών τείνει να μεγεθύνεται κάθε φορά, δίνοντας την εντύπωση ότι η ανάλυση κοινωνικών δικτύων είναι κάτι σαν «μετάλλαξη» των κοινωνικών επιστημών: αν και μοιάζει με «ξένο σώμα», επειδή σχεδόν κανένας (κοινωνικός επιστήμονας) δεν την κατανοεί, φαίνεται να έχει κάποια σημαντικά ευρήματα, τα οποία όμως δεν χρησιμεύουν σε συνθέσεις με τα ήδη υπάρχοντα. Αντίθετα, *«προστίθενται» στα ήδη υπάρχοντα ευρήματα των κοινωνικών δικτύων, δημιουργώντας και «κτίζοντας» έτσι μια δική τους παράδοση*. Με λίγα λόγια, τις περισσότερες φορές, οι κοινωνικές και κοινωνιοψυχολογικές θεωρίες θεωρούνται «ασύμμετρες» με τις θεωρίες και τα ευρήματα που προέρχονται από τον χώρο των κοινωνικών δικτύων.

β) Κυρίως βιβλία τα οποία απευθύνονται στο ευρύ κοινό και κάποια από αυτά έχουν γίνει best sellers. Σε αυτά, συνήθως παρουσιάζονται ευρήματα τα οποία είναι εύκολα αναγνωρίσιμα από το κοινό, εφόσον κάποιες φορές αφορούν διασημότητες (όπως η έρευνα για το ποιος/α ηθοποιός του Χόλιγουντ είναι ο/η πιο κεντρικός/ή) ή άλλες φορές επίκαιρα «φλέγοντα» γεγονότα (όπως η έρευνα σχετικά με το δίκτυο των τρομοκρατών που προκάλεσαν τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001). Αν και σε αυτή την περίπτωση δεν «βυθιζόμαστε» σε μαθηματικά, τα όποια ευρήματα δεν θεωρούνται απολύτως «επιστημονικά» και δεν απευθύνονται σε κοινωνικούς επιστήμονες κυρίως λόγω του *διακηρυκτικού ύφους* που τα διατρέχει απ' άκρη σ' άκρη: χαρακτηρίζονται από έναν (ίσως αυτάρε-